

педагогическому мастерству преподавателя кафедры военной подготовки его составляющих, разные аспекты познания и реализации педагогического мастерства на практике, предлагаются к обсуждению проблемы которые возникают на этапе проведения мероприятий реформирования военного образования в Вооруженных Силах Украины. Рассматриваются необходимые личностные качества, навыки и умения, что характеризуют высокий уровень педагогического мастерства профессорско-преподавательского состава, предлагаются пути решения кадровых вопросов по комплектованию кафедр военной подготовки высокопрофессиональными преподавателями и мастерами военного дела

Ключевые слова: кафедра военной подготовки, военное образование, педагогическое мастерство, педагогическая техника, профессиональная компетентность, профессиональная подготовка.

Стаття надійшла до редколегії 04.12.2016

УДК 378.22:687.02

БЕЛЛА ГОЛИК

м. Полтава

bellagolik@mail.ru

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО ВИКЛАДАЧА ДИЗАЙНУ ОДЯГУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття присвячена виявленню основних проблем підготовки компетентного викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі. Проаналізовано основні методичні та наукові положення дослідження. Визначено зв'язок між професійною викладацькою діяльністю та основними проблемами підготовки викладача у вищих навчальних закладах.

Розглянуто основний зміст організаційної структури, методи, та комплекс основних форм організації навчання під час підготовки викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: проблеми підготовки, дизайн одягу, викладач, компетентність, вищий навчальний заклад, дизайнерська освіта.

Політичні та соціокультурні зміни, інтеграційні та економічні процеси в Україні створюють передумови вдосконалення вітчизняної педагогічної освіти відповідно до вимог європейського освітнього простору, впровадження нових підходів у підготовку майбутніх фахівців [1, 1]. Конституція України [7], закони України «Про вищу освіту» [4, 168–221], «Про загальну середню освіту» [6, 78–105], Національна доктрина розвитку освіти [10, 137–155], Державна програма «Вчитель» [3, 175–200] поклали в основу розвитку системи освіти пріоритетні принципи гуманізації, демократизації, індивідуалізації та національної спрямованості. Головною метою вищої освіти виступає ефективне формування всебічно розвиненої особистості, яка буде застосовувати здобуті знання, уміння та навички не лише в своїй подальшій професійній діяльності, а й постійно оновлювати та

поповнювати їх, і бути всебічно обізнаною людиною.

Постановка завдань вищої освіти при підготовці фахівця та ефективне їх вирішення базується на якості кадрового забезпечення навчального закладу, рівнях професійної компетентності викладачів, які реалізують процес підготовки особистості до суспільного та професійного життя.

Головним завданням, котре постає перед вищою школою, є підготовка не просто фахівця, а викладача – професіонала своєї справи. Майбутній викладач вищої школи повинен володіти професійними знаннями, високою духовністю, морально-етичними переконаннями, загальною культурою, інноваціями, творчим мисленням, високим рівнем професійних компетентностей, високою духовністю, системним підходом до аналізу та прийняття рішень у виробничих ситуаціях, здібніс-

тю до адаптації в складних сучасних ринкових умовах, самостійним прагненням до самовдосконалення, розвитку та реалізації особистісного потенціалу.

В останні десятиріччя питанням професіоналізму та професійної компетентності значна увага надається пильній увазі психологів та педагогів (О. Романовського, О. Пономарьова, І. Зязюна, Г. Васяновича, В. Кудіна, Н. Ничкало, Н. Тализина, Е. Климова, А. Маркової, Л. Мітіна, та ін.).

Однією з найбільш актуальних проблем підготовки компетентного викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі виступає визначення основних компетентностей та внесення суттєвих змін в процесі підготовки майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що визначення актуальних проблем в процесі підготовки майбутніх компетентних викладачів різноманітних спеціальностей у вищому навчальному закладі є об'єктом пильної уваги багатьох дослідників. Досить глибоке дослідження зазначеної теми визначається в працях таких науковців як: теоретичні основи дизайнерської освіти висвітлені в працях Г. Гребенюка, В. Даниленка, О. Олексюк, О. Отич, В. Прусака, О. Рудницької, В. Тименка, І. Ільшешенко (підготовка фахівця з промислового дизайну) та ін. Означена позиція наявна й у працях сучасних російських і українських філософів, митців і педагогів (У. Арістова, В. Аронов, В. Біблер, О. Генісаретський, В. Даниленко, О. Довженко, Е. Ільєнков, М. Каган, Л. Новікова, В. Прусак, В. Разумний, Г. Щедровицький та ін.).

Проблеми розвитку дизайнерської освіти досліджували за різними напрямками. Серед них методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну (О. Генісаретський), дизайн як засіб розвитку творчих здібностей особистості (О. Вишневська), окремі аспекти становлення та розвитку дизайнерської освіти в Україні та закордоном (А. Павлів, С. Нікуленко, С. Чебоненко та ін.), теорія та історія дизайну (П. Татіївський), оновлення змісту, форм, методів і прийомів організації навчально-виховного процесу на засадах єдності краси й доцільності (Г. Сотська) тощо. Сучасний стан підготовки майбутніх викла-

дачів дизайну у вищих навчальних закладах не в усьому відповідає зростаючим вимогам сьогодення, що зумовлює необхідність покращення організаційної структури і змісту вищої освіти майбутніх фахівців з дизайну одягу у вищому навчальному закладі.

Таким чином, **метою** нашої статті є виявлення основних проблем підготовки компетентних викладачів дизайну одягу у вищих навчальних закладах, аналізу та пошуків найефективніших шляхів організації навчального процесу та підвищення рівня професіоналізму майбутнього викладача дизайну одягу.

Сучасне суспільство прямує до пошуків нового, важливого та досконалого, пошуків становлення особистості фахівця, професіонала своєї справи, котрий володіє високим рівнем комплексу компетентностей, професійною орієнтацією, уявлення про дизайн, здобуттям визначеної кваліфікації. До сучасних засад підготовки викладачів профілю «дизайн» слід віднести методичні та наукові положення вчених щодо: спрямування на виявлення потенційних можливостей та розвиток творчих здібностей майбутнього фахівця засобами дизайну, впровадження наукового підходу до реалізації дизайнерської освіти (О. Вишневська), забезпечення наступності змісту, послідовної інтеграції рівнів та процесів освіти (А. Сафін), включення до змісту теоретичної підготовки майбутніх викладачів з дизайнерських спеціальностей концепцій дизайну, методів проектного аналізу, методики засобів дизайн-проекування (В. Рунге, В. Сеньковський) тощо.

Компетентність – спроможність особистості сприймати індивідуальні потреби, кваліфіковано будувати діяльність у будь-якому напрямі, виконувати певні завдання або роботу [4].

Досліджуючи професійну компетентність, багато вчених її складовою визначають фахову, трактуючи її як складову підготовленості особистості майбутнього фахівця, що проявляється в здатності та готовності до здійснення конкретного виду професійної діяльності. Недостатньо мати фундаментальну теоретичну і практичні складові підготовки, щоб бути компетентним фахівцем, треба

бути особистісно, професійно та психологічно готовим до ефективного застосування набутих фахових знань у професійній діяльності [13].

Професійна компетентність – це інтегративна якість особистості, складовими якої є готовність і здатність людини до здійснення професійної діяльності на основі наявних знань, умінь, навичок і професійно-особистісних якостей [8, 17].

Теоретичні та методичні засади щодо формування професійної компетентності викладача розкриваються в працях Н. Бібік, В. Бандаря, О. Деркача, В. Козирєва, С. Литвина, В. Маслова. Питома вага щодо проблем висвітлення підготовки педагогічних кадрів, розвитку їх професійної компетентності відводиться В. Богословським, А. Марковою, О. Савченко, М. Сметанським, та ін.

Модель загальної професійної компетентності представлена Ю. Фроловим і Д. Махотіним, як сукупність трьох інтегрованих компонентів: загальнокультурний (світоглядний), методологічний (психолого-педагогічний) і предметно-зорієнтовані компетентності, що виступають результатом готовності майбутнього фахівця до виконання професійної діяльності [12, 40].

Підготовка компетентного викладача у вищому навчальному закладі – це динамічна комбінація знань, умінь та практичних навичок, загальних засад методології наукової та професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для виконання інноваційного рівня діяльності, професійних, світоглядних і громадянських якостей, способів мислення, морально-етичних цінностей, котрі визначають здатність особистості у здійсненні професійної та подальшої навчальної діяльності і виступає результатом навчання на певному рівні вищої освіти [5, 168–221].

Підготовка викладача дизайну одягу довгий та кропіткий процес. Професійна орієнтація крокує від теоретичної орієнтації до втілення практичної професійної орієнтації цілей та завдань професійної діяльності майбутнього викладача.

Оскільки діяльність дизайнера зумовлена основними завданнями перетворення предметно-просторового середовища, включаю-

чи утилітарний, естетичний, комерційний аспекти, то цікавим є погляд Г. Соловйової про те, що «професійна компетентність майбутніх дизайнерів» повинна відповідати рівню перерахованих вище вимог і представляти собою інтегральну якість особистості дизайнера, що включає в себе загальнокультурні і професійні компетенції з адаптацією до ринку праці [11, 10].

Теоретична та практична професійна діяльність навчальних закладів сьогодні здійснює підготовку викладачів з дизайну в Україні, що дає змогу виявити основні типові труднощі організації навчального процесу, а саме: невідповідність змісту дизайнерської освіти вимогам сучасного виробництва (переважає теоретична підготовка, недостатня фундаментальна (образотворча) складова змісту освіти тощо); незадовільна якість навчально-методичного забезпечення; обмеженість застосування інноваційних технологій, форм і методів навчання майбутніх фахівців з дизайну.

С. Михайлов, Л. Кулеєва звертають увагу на те, що сьогодні дизайн – це комплексна міждисциплінарна проектно-художня діяльність, інтегруюча, природничо-наукові, технічні, гуманітарні знання, інженерне та художнє мислення, котре спрямоване на формування на промисловій основі предметного світу в надзвичайно великій «зоні контакту» його з людиною у усіх без винятку сферах життєдіяльності [9].

О. Генісаретський та Г. Щедровицький зауважують: «Практика дизайнерської роботи поєднує різноманітні елементи соціальної діяльності й повинна враховувати дуже різноманітні вимоги, що йдуть від людини, її культурних цінностей та естетичних відносин, від діяльності споживання речей, її часових та інших рамок, від виробництва з його технічними й технологічними вимогами, від особливостей організації проектувальної роботи» [2].

В Україні підготовка студентів, майбутніх викладачів за спеціальністю «дизайн» займає вагоме місце, серед вищих навчальних закладів котрі готують викладачів. Серед вищих навчальних закладів котрі готують фахівців в сфері дизайну можна виділити такі як: Львівська національна академія мистецтв, Національний університет технологій та дизайну

(м. Київ), Український лісотехнічний університет (м. Львів), Луцький державний технічний університет, Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), Дніпропетровський національний університет, Херсонський державний технічний університет, Запорізький національний технічний університеті, Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків) та інші.

Головними художніми вищими навчальними центрами котрі готують фахівців в галузі дизайну одягу є м. Львів, м. Харків, м. Київ.

Львівська національна академія мистецтв сьогодні виступає європейською академією мистецтв, в котрій нині розвиваються дизайнерські пагони. Одним з таких пагонів є дизайн одягу. Львівська школа моделювання костюму сягає своїм корінням традицій народного одягу та професійного кравецького ремесла. Велику роль становлення навчального закладу відігравали традиції львівських кравецьких ремісничих шкіл. На даний час Львівська академія мистецтв гармонійно поєднує розвиток підготовки студентів у галузі промислового моделювання із розвитком здатності своїх вихованців до створення яскравих авторських модельєрських концепцій.

Харківська академія дизайну і мистецтв має свою історію розвитку. Великих обертів в напрямку промислового дизайну створювали за допомогою оновлення моделі майбутнього спеціаліста, відображенні оновлення викладання та організації навчального процесу.

Поряд з визначеними регіонами почесне місце в напрямку підготовки фахівців в галузі дизайну посідає місто Одеса. Навчальний процес побудований за принципом майстерень.

Так, у Києві вже функціонує такий навчальний заклад, як Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну ім. Сальвадора Далі, на базі якого здійснюється підготовка в галузі дизайну різних напрямків і на всі рівнях освіти, зокрема викладачі рівня магістра.

Ключовим у підготовці майбутніх викладачів дизайну виступає підготовка бакалаврів за спеціальністю 6.02020 «Дизайн», та окремими спеціалізаціями 6.010103 «Технологічна освіта», 6.020205 «Образотворче мистецтво» та ін.

Слід зазначити, що відбір та формування змісту підготовки викладачів дизайну здійснюється на основі загальних та специфічних дидактичних принципів, за умови використання яких здійснюватиметься формування особистості, котра буде навчатися упродовж усього життя, створення навчального середовища, котре буде базуватися на взаємній повазі та принципів демократії, забезпеченні безперервного процесу інтелектуального розвитку й формування відповідних умінь (тісні зв'язки теорії з практикою), гарантоване опанування майбутніми фахівцями академічних, естетичних, художніх, етичних та практичних умінь і навичок.

Підготовка викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі повинна містити цілий комплекс основних форм організації навчання: ефективні методи навчання, індивідуальне консультування, проведення семінарів, налагодження тісних зв'язків з дизайн-студіями, індивідуальні практики на промислових підприємствах, творчо-самостійні роботи, проведення ділових ігор, дослідницькі роботи, творчі майстерні та конкурси, розробка інтелектуального виробу, майстер-класи тощо.

Серед різноманітності ефективних методів навчання для підготовки викладача дизайну одягу, важливо виділити напрямки у розвитку індивідуального стилю, навичок самостійної дизайнерської діяльності, високий рівень володіння комп'ютерним моделюванням та комп'ютерною діагностикою, участь в інтернет-форумах, професійні тренінг-марафони, «кейс-методи», творчі проекти, дистанційне навчання.

Пошуки аспектів професійної дизайнерської освіти у ВНЗ встановлюють опрацювання студентом інтенсивних потоків інформації, а завданням сучасного вищого навчального закладу – навчання майбутніх фахівців з дизайну одягу вмінням виділяти головну суть інформації.

Рівні сформованості особистості, індивідуалізація навчання, формування професійних компетентностей все це стоїть пріоритетними завданнями перед проблемами підготовки викладача дизайну одягу в ВНЗ.

Організаційна структура та зміст професійної підготовки викладача забезпечується

не лише за рахунок успішного функціонування навчальних закладів, а й за рахунок підвищення мотиваційних рівнів навчання, якістю оволодіння художніми прийомами проектування та виготовлення дизайнерського виробу.

Рівень сформованості професійної компетентності викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі має інтегроване, особистісно-орієнтоване професійне утворення, котре реалізується в психологічній, інноваційній, творчій, педагогічній та технічно-операційній готовності до успішного виконання майбутньої професійної (професійної) дизайн-діяльності.

Саме професійна компетентність являє собою критерій підготовки викладача з дизайну одягу, котрий охоплює результати навчання (знання та вміння), систему ціннісних орієнтацій, схильностей, практичних здібностей у виконанні широкого спектру узагальнених дій, якісному виконанні поставлених задач, соціально-професійних якостей.

Отже, основні проблеми підготовки викладачів дизайну одягу у вищих навчальних закладах можна зазначити знання та глибоке розуміння правильних та ефективних шляхів організації якісного навчального процесу. Проблема підготовки викладача дизайну одягу стосується того, що більша кількість випускників ВНЗ володіють технологічною готовністю, у той час як професійна компетентність вимагає від них передусім виявлення особистісних якостей: художні здібності, просторову уяву, точну сенсомоторну реакцію, вміння зосереджувати увагу, добре сприйняття кольорів, посидючість, тонкий художній смак. Для успішної професійної діяльності необхідно мати певні професійно-важливі якості: розвинені логічні здібності, здатність до концентрації уваги, схильність до творчої роботи, схильність до ручної праці, схильність до роботи з інформацією.

Наступною проблемою можна визначити професійну компетентність викладача через вираження його навчальної діяльності, яка полягає у професійно-творчому спрямуванні дизайн-діяльності, та створенні системи умов впровадження освітніх послуг відповідно до концептуальних засад розвитку сучасного суспільства, науки і мистецтва.

Третя проблема підготовки викладача дизайну одягу в педагогічних ВНЗ полягає у вирішенні потреби підготовки на основі цілісних знань і різних форм професійної діяльності. Необхідно робити акцент на визначенні результату навчання, котре стає головним підсумком освітнього процесу.

Підготовка викладача дизайну повинна містити у собі не тільки загальну освіту, а й функціональну готовність, зокрема, конструкторську, тому необхідний органічний зв'язок між наукою і практикою конструкторської і художньої сфери є метою об'єднання їх в цілісні цикли.

На проблему підготовки компетентного викладача впливає індивідуальне планування навчального навантаження студента, низький рівень самопошуків та самоосвіти, відсутність самостійного вибору варіативних дисциплін.

Вирішення нагальних проблем підготовки майбутнього викладача дало б змогу вчасно реагувати на спектр своїх можливостей, сприяння у виборі стилю навчання з врахуванням індивідуальних потреб, надання необхідної допомоги в розвитку творчого потенціалу та самостійності в постановці цілей та завдань в процесі навчання.

Проблема підготовки компетентного викладача вимагає вирішення визначених проблем та визначення зв'язків між професійною викладацькою діяльністю та дизайном одягу у ВНЗ, що допоможе організувати навчальний процес, краще засвоїти методику проектування, зв'язати теоретичні принципи формоутворення з практичною діяльністю, що є дуже важливим фактором для викладача, розробку методики оцінки рівнів сформованості професійної компетентності викладача дизайну одягу у вищому навчальному закладі, що ефективно дозволило б знайти можливість підвищити ефективність розвитку професійної компетентності викладача.

Список використаних джерел

1. Абдуллина О. А. Педагогическая практика студентов : учеб. пособ. / О. А. Абдуллина, Н. Н. Загряжская. — М. : Просвещение, 1989. — С. 175.
2. Генисаретский О. И., Щедровицкий Г. П. Методологическая картина дизайна [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://procept.ru/articles/1965_shedr_genisar-met_kartina_design.htm (03.09.2005).

3. Державна програма «Вчитель» // II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти, 7–9 жовт. 2001 року. — К., 2001. — С. 175–200.
4. Життєва компетентність особистості : наук.-метод. посіб. / за ред. Л. В. Сохань. — К. : Богдана, 2003. — С. 520.
5. Закон України «Про вищу освіту» // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти. — К. : Парламентське видавництво, 2004. — С. 168–221.
6. Закон України «Про загальну середню освіту» // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти. — К. : Парламентське видавництво, 2004. — С. 78–105.
7. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К. : Книга пам'яті України, 1996. — С. 80.
8. Мала Т. В. Формування професійної компетентності май-4. бутніх фахівців з книжкового дизайну у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. В. Мала. — Луганськ, 2008. — С. 23.
9. Михайлов С. М., Кулеева Л. М. Основы дизайна : учебник для специальности 2902.00 «Дизайн архитектурной среды». — Казань : Новое Знание, 1999. — С. 340.
10. Національна доктрина розвитку освіти // II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. — К., 2001. — С. 137–155.
11. Соловьева А. В. Формирование профессиональной компетентности будущих дизайнеров в негосударственных ВУЗах : автореф. дис. на соискание науч. степени кандидата пед. наук: 13.00.08 — теория и методика профессионального образования / А. В. Соловьева. — М., 2010. — С. 23.
12. Фролов Ю. В. Компетентностная модель как основа каче-6. ства подготовки специалистов / Ю. Фролов, Д. Мохотин // Высшее образование сегодня. — 2004. — № 8. — С. 34–41.
13. Ящук І. П. Формування життєво компетентної особистості : науково-методичний посібник / І. П. Ящук. — Хмельницький : Видавництво Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, 1999. — С. 54.

BELLA HOLYK
Poltava

THE MAIN PROBLEMS OF TRAINING A COMPETENT TEACHER OF FASHION DESIGN AT A HIGH SCHOOL

The article is devoted to the main problems of training a competent teacher of fashion design at a high school. The main methodological and scientific concepts are analyzed. The relationship between professional teaching and the main problems of teacher's training at a high school is defined.

The main content of the organizational structure is considered; methods and the complex of basic forms of training during the teacher's preparation at a high school are examined.

Key words: problems of preparation, a design of clothes, a teacher, competence, a high school, design education.

БЕЛЛА ГОЛИК
г. Полтава

ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ДИЗАЙНА ОДЕЖДЫ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Статья посвящена выявлению основных проблем подготовки компетентного преподавателя дизайна одежды в высшем учебном заведении. Проанализированы основные методические и научные положения исследования. Определена связь между профессиональной преподавательской деятельностью и основными проблемами подготовки преподавателя в высших учебных заведениях.

Рассмотрено основное содержание организационной структуры, методы, и комплекс основных форм организации учебы во время подготовки преподавателя дизайна одежды в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: проблемы подготовки, дизайн одежды, преподаватель, компетентность, высшее учебное заведение, дизайнерское образование.

Стаття надійшла до редколегії 31.10.2016